

Eurydice

Better knowledge for better education policies

Καταπολεμώντας την ανισότητα στη σχολική εκπαίδευση στην Ευρώπη: Δομές, πολιτικές και επιδόσεις των μαθητών

Η εκπαίδευση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο να καταστήσει τις ευρωπαϊκές κοινωνίες πιο δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς. Για να επιτευχθεί αυτό, τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να είναι επίσης δίκαια και να διασφαλίζουν ότι όλοι οι νέοι μπορούν να αναπτύξουν τα ταλέντα τους και να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Ωστόσο, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό καθοριστικό παράγοντα στα επιτεύγματα των μαθητών. Πώς επηρεάζει ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών συστημάτων τις εκπαιδευτικές ανισότητες;

Η τελευταία έκθεση του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ διερευνά ακριβώς αυτό το θέμα και προσδιορίζει, μέσα από τα κύρια πορίσματά της, τις πολιτικές που σχετίζονται με υψηλότερα επίπεδα ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση.

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

• Η δημόσια χρηματοδότηση είναι σημαντική για ίσες ευκαιρίες, ειδικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η ανάλυση της έκθεσης του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ αποκάλυψε ότι υψηλότερη δημόσια δαπάνη ανά μαθητή μπορεί να μειώσει τις διαφορές απόδοσης μεταξύ μέτριων και καλύτερων μαθητών στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν σημαντικές διαφορές σε ολόκληρη την Ευρώπη σε επίπεδο δημόσιας χρηματοδότησης ανά μαθητή, που κυμαίνονται από 1.940 (Ρουμανία) έως 13.430 (Λουξεμβούργο) πρότυπα αγοραστικής δύναμης και αντικατοπτρίζουν εν μέρει τις διαφορές μεγέθους της οικονομίας. Ομοίως, το μερίδιο των ιδιωτικών δαπανών για τη σχολική εκπαίδευση κυμαίνεται μεταξύ κάπου λιγότερο από 1% (Ρουμανία, Φινλανδία και Νορβηγία) και 19% (Τουρκία) των δημόσιων δαπανών.

• Παραμένουν τα εμπόδια στη συμμετοχή σε υψηλής ποιότητας Εκπαίδευση και Φροντίδα στην Προσχολική ηλικία

Υπάρχουν σαφή οφέλη για τα παιδιά που συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) όσον αφορά στη συνολική ανάπτυξή τους και στην μαθησιακή τους απόδοση. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για μαθητές με μειονεκτικό υπόβαθρο. Ωστόσο, στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών, εκτός από τη Μάλτα, το Βέλγιο, την Ουγγαρία, τις Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία και τη Σκωτία), την Αλβανία και την Ελβετία, τα παιδιά από μειονεκτούσες οικογένειες συμμετέχουν κατά μέσο όρο λιγότερο στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Οι πολιτικές για τη βελτίωση της ισότητας στο προσχολικό επίπεδο, περιλαμβάνουν την επέκταση της πρόσβασης (τόσο καθολικής όσο και στοχευμένης), καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας της παροχής, για παράδειγμα, με την πρόσληψη καλά καταρτισμένου προσωπικού. Άλλα μέτρα που συνδέονται με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μειονεκτούσες οικογένειες είναι το κόστος, τα πολιτιστικά και γλωσσικά εμπόδια και η έλλειψη πληροφόρησης.

- **Διαφορετικοί κανόνες επιλογής σχολείου στα εκπαιδευτικά συστήματα μεγάλωνουν την ψαλίδα ανισότητας**

Η περισσότερη ελευθερία στις οικογένειες να επιλέγουν ένα σχολείο, σε συνδυασμό με τους διαφορετικούς κανόνες επιλογής σχολείου για διαφορετικούς τύπους σχολείου, μπορεί να αυξήσουν την ανισότητα. Συνήθως όταν οι μαθητές τοποθετούνται σε ένα δημόσιο σχολείο με βάση το χώρο διαμονής τους και παρόλα αυτά, οι γονείς είναι ελεύθεροι να επιλέξουν μεταξύ συγκεκριμένων τύπων σχολείου (δημόσιο ή ιδιωτικό), αυτό μπορεί να αυξήσει τη μαθησιακή ανισότητα αλλά και τη σημαντικότητα του γονικού υπόβαθρου στα μαθησιακά επιτεύγματα. Σε συνδυασμό με διαφορετικούς κανόνες για το πώς τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν μαθητές, αυτό μπορεί να έχει ακόμη μεγαλύτερη επιρροή. Μόνο έντεκα εκπαιδευτικά συστήματα έχουν τις ίδιες πολιτικές στην επιλογή και εισαγωγή μαθητών στο σχολείο ανεξάρτητα από τον τύπο του σχολείου (BEfr; IT, LU; PT, RO, FI, SE, UK-SCT, IS, NO, RS).

- **Η χρήση μαθησιακών κριτηρίων για εισαγωγή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει αρνητικές συνέπειες**

Τα μαθησιακά κριτήρια εισαγωγής είναι πιο συνηθισμένα στη ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση όταν οι μαθητές έχουν να επιλέξουν διαφορετικές εκπαιδευτικές διαδρομές ή κλάδους. Το ένα τρίτο των εκπαιδευτικών συστημάτων ξεκινά αυτή τη μαθησιακή επιλογή από νωρίς στο γυμνάσιο. Η χρήση μαθησιακών κριτηρίων εισαγωγής σε αυτό το επίπεδο σχετίζεται στενά τόσο με το μαθησιακό διαχωρισμό όσο και με την επίδραση του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου στα μαθησιακά επιτεύγματα.

- **Η πρώιμη επιλογή κλάδων και προγραμμάτων έχει ισχυρό αρνητικό αντίκτυπο**

Η πρακτική της ανάθεσης μαθητών σε διαφορετικούς κλάδους - επηρεάζει σημαντικά την ισότητα στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, σε νεαρή ηλικία τείνει να συμβαδίζει με υψηλότερο μαθησιακό διαχωρισμό και μεγαλύτερο ρόλο του γονικού υποβάθρου στη διαμόρφωση των επιτευγμάτων των μαθητών. Μόνο εννέα εκπαιδευτικά συστήματα ξεκινούν την επίσημη επιλογή στην ηλικία των 16 ετών (DK, EE, FI, SE, IS, UK-ENG, UK-WLS, UK-NIR, UK-SCT), ενώ πέντε εκπαιδευτικά συστήματα αρχίζουν να αναθέτουν μαθητές σε διαφορετικές κλάδους μαθημάτων από τις ηλικίες των 10-11 (DE, HU, AT, CZ, SK).

- **Η επανάληψη τάξης (ίδια τάξη) αυξάνει τα ποσοστά ανισότητας στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ωστόσο παραμένει μια διαδεδομένη πρακτική**

Η επανάληψη τάξης έχει αρνητικό αντίκτυπο σε θέματα ισότητας στο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Ωστόσο, η επανάληψη τάξης παραμένει μια διαδεδομένη πρακτική στην Ευρώπη. Κατά μέσο όρο, το 4% των Ευρωπαίων μαθητών επαναλαμβάνουν μια σχολική τάξη τουλάχιστον μία φορά, αλλά σε ορισμένα εκπαιδευτικά συστήματα το ποσοστό επανάληψης της τάξης μπορεί να υπερβαίνει το 30%. Για να βοηθήσουν τους μαθητές να αποφύγουν την επανάληψη τάξης, τα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα διαθέτουν μηχανισμούς δεύτερης ευκαιρίας. Αυτό παίρνει συχνά τη μορφή εξέτασης πριν από την έναρξη του νέου σχολικού έτους. Επιπλέον, σε περίπου ένα τέταρτο των εκπαιδευτικών συστημάτων, οι μαθητές επιτρέπεται να προχωρήσουν στην επόμενη τάξη υπό την προϋπόθεση ότι κατά το επόμενο σχολικό έτος, θα πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

- **Η απασχόληση εκπαιδευτικών με γνώση στην αντιμετώπιση χαμηλών επιτευγμάτων συνδέεται με λιγότερη ανισότητα**

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί με γνώση στην αντιμετώπιση χαμηλών επιδόσεων είναι διαθέσιμοι σε όλα τα σχολεία μόνο σε δώδεκα εκπαιδευτικά

συστήματα. Ο αριθμός μειώνεται σε δέκα στην κατώτερη δευτεροβάθμια και επτά στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα πιο πάνω δεδομένα αναδεικνύουν την αδυναμία των εκπαιδευτικών συστημάτων για την καταπολέμηση της ανισότητας. Η ορθή και συνεχής αντιμετώπισή τους προσδοκεί σε θετικά αποτελέσματα και υψηλότερα επίπεδα ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση.